רריוו חוואל

מלכות פרס בפני הבית

ל״ד שנה מלכות יון בפני הבית ק״פ שנה

. מלכות בית חשמונאי ק״ג

מיכן ואילך צא וחשוב

לחרבן. הנה ממלכות בית חשמונאי מלכות רומי היא אלמא מאתן

ושית הוו. ופרקי' ר' יוסי כ"ו דקמו להו

. בהימנותיהו לא חשיב להו

דלא חשיב אלא שנין דאישתעבידו להו והני

ב"ו לא אישתעבידו להו.

אמר רב פפא אי טעי תנא

אמו דב פפא אי טפי דונא ולא ידע כמה פרטי. והוא התנא דתני להא מתניתא

דר׳ יומי ואמר מלכוח פרס בפני הבית ל״ד שנה מלכות יון בפני הבית

ק"פ שנה מלכות בית חשמונאים ק"ג מלכות

...... הורדוס ק"ג שנה לדברי ר' יוסי אתה מוצא

ר' יוסי אתה מוצא בעת שחרב הבית היה

למלכות יון שפ"ו שנים

אלא שאין אנו עכשיו מחשבין להן כן לפי ששש שנים מלכו בעילם

ואח״כ פשטה מלכותם בכל העולם כדבעינן למימר לקמן הלכך הנך

שית שנין דלא פשטה מלכותם בכל העולם לא חשבינן להו וכי בצרת

להו משני מלכותם הוו

ש״פ שנים שכל ימי הבית ת"כ הוו דל מינייהו ל"ד

בעילם הא מ' אישתיירו

להו ש"פ שנה הלכר כד

מוספת על שנות החרבן ש״פ שני משכחת להו ח)

לשני מלכוח יוואי: חרכז

התנא שמחשב תתקע"א לחרבן וספרא מחשב למלכות יון שהוא קודם

החרבן ש"פ שנה. ובזמן

. שיש לחרבן תתקע״א שנה

שיש לזוו בן זמנקע"א שנה הוא למלכות יון אלף 3) שנה והוא חשבון

. השטרות שהתחילו למנות

מאות [וארבעים ושמונה]

. לבריאת עולם והסימז ג׳ תמ״ח לפי שאחר אלפים ותמ״ח שנה לבריאת עולם

יצאו בני ישראל ממצרים וניתנה להם התורה

והסימן ב' תמ"ח ואחר

ת״פ שנה לצאתם ממצרים

ת פ שנה לצאותם ממצרים בנה שלמה בית ראשון ועמד ת"י שנה ואחר

ע׳ שנה לחרבז הבית

פרסיים ל"ד שנים ומלכו יוז שש שנים בעילם

יון שש שנים בכיל ואחר כך פשטה מלכותם בכל העולם נמצא עתה

מעת שוכרא העולה עד

העולם ג' תמ"ח ולפיכך

כשאתה משליך משנות העולם ג' תמ"ח הנשאר בידך משני העולם הוא

ם., מניז שני מלכות יון כמו

לעולם כשתסיר מהם

אלף ושל"ה למלכות יון . ואם יטעה התנא בפרטן

שהן ע"א ישאל

כמה פרטין. יאמר

נ"א מוסיף כ׳ הרי ע"א

ואלו הן פרטי התנא וסימן זה לי עשרים שנה

בביתד. כלומר עשרים

הבית וכן אם טעה הסופר

בפרטיו שואל לתנא כמה

ינו זו שהיא שנת אלפים ג' ותתי"ג

להו בעת שחרב

מלכות פרם בפני הבית. בזמן הבית בעודו בנוי לאחר שבנאו כורש נמשכה מלכותו שלשים וארבע שנים ובטלה ותפשוה בני יון ומלכו מאה ושמונים הרי מאתים וי"ד ובני חשמונאי נטלו מלכות מיונים ומלכו ק"ג והורדום אחריהם ק"ג הרי ד' מאות וכ' שנה שהיה בית שני בישובו: מכאן ואילך. ממלכות הורדוס ואילך חרב הבית ובטלה מלכותן: לא וחשוב. והבא למנות סדר חכמים וחייהם או שני שטר חוב או שום מעשה המאורע ימנה לחורבן מעכשיו כך וכך שנים לחורבן הבית. אלמא מאתן ושית קודם חורבן הבית פשטה דהא חמרן לעיל [ח:] דרומיים וישראל נטלו

וגמירי דאברהם אבינו בההיא שעתא בר חמשין ותרתי שנין הוה. ואע"ג דכתיב (בראשית יב) ואברם בן חמש (שנים) ושבעים שנה בנאתו מחרן שתי יליאות הוו שהרי בברית בין הבתרים היה בן שבעים ואז היה בח"י ושוב חזר לחרן ועשה שם חמש שנים כדאיתא בסדר עולם ובפ"ק . דשבת (דף י. ד"ה ושל) הארכתי היטב:

מלכות פרם בפני הבית שלשים וארבע שנה מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלש מלכות בית הורדום מאה ושלש מכאן ואילך צא וחשוב כמה שנים אחר חורבן הבית אלמא מאתן ושית הוו ואת אמרת מאה ושמונים הוו אלא עשרין ושית שנין קמו בהימנותייהו בהדי ישראל ולא אישתעבדו בהו ואמטו להכי לא קא חשיב

להו כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל אמר רב פפא אי מעי האי תנא ולא ידע פרטי כמה הוה לישייליה לספרא כמה כתיב וניטפי עלייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך יזה לי עשרים שנה (אנכי) בביתך אי מעי ספרא נשייליה לתנא כמה חשיב ונבצר מינייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך יספרא בצירא תנא תוספאה יסתנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן שני אלפים תורה מאימת אי נימא ממתן תורה עד השתא ליכא כולי האי דכי מעיינת בהו תרי אלפי (4) פרטי דהאי אלפא הוא דהואי אלא 2מואת הנפש אשר עשו בחרן וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותרתי הוה כמה בצרן מדתני תנא ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין כי מעיינת ביה מהנפש אשר עשו בחרן עד מתן תורה ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין אמר רב פפא אי מעי תנא ולא ידע פרמיה כמה הוי לישייליה לספרא כמה כתיב ונימפי עלייהו ארבעין ותמני ומשכח ליה לחומריה וסימניך

המלכות מיונים וקתני הכא דישראל מלכו קודם חורבן מאתן ושית: אמטו להכי לא חשיב להו. ר ישמעאל לעיל [שם] בהדי הנך דפשטה על ישראל דהא בהנהו לא שלטה עליהן דשותפי הוו: אמר רב פפא אי טעי האי תנא. דתנייה להך מתני׳ דלא וחשוב אחר חורבן: ולא ידע. במנין שנים שאחר חורבן הבית כמה שנים טעה בשנה שהוא עומד בה לא ידע אי שנת כ' היא על המאות או שנת כ"ל לו שתים: פרטי כמה הוו. אין אדם טועה במאות אלא טועה בשנה או בשתים דהיינו פרטי דמאות ואלפים הוו כללי: נשייליה לספרא כמה. לסופר הכותב גטין ושטרות שהוא מונה למלכות יון כדאמר לקמן (דף י.) בגולה אין מונין אלא למלכות יון ואין מונין לתחלת מלכותן שהיו שש שנים מקוטעות שלא מלכו אלא בעילם ומשש שנים ואילך פשטה מלכותן ומשם והלאה מונין להן כדאמר לקמן ושםן נישייליה האי תנא לספרא כמה פרט השנים יש לו על הכלל שלו: ונטפי עלייהו. תנא עשרין שנין אם יש לו לסופר פרט ט"ו על כללו ל) ופי׳ מנהג הכוחב מהרא לה ושה הטונג נתקנ מ לכתוב בחיסור כגון משה בלא וי"ו לאמר בלא וי"ו אבל התנא מנהגו לכתוב התיבה מלא בלא חיסור עי' בערוך ערך ספר ב'], ב) סנהדרין לו., ג) בדפו"י, ד) בע"י מאלפיים דחורה, ה) [שייך לע"ב אחר ד"ה ארבעים],

תורה אור השלם 1. זָה לִּי עֶשְׂרִים שְׁנָה בַּבִיתַרְּ עַבַדּתִיךְּ אַרְבַּע ֶעֶשְׁרֵה שְׁנָה בִּשְׁתֵּי בְּנֹתֶיף רְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצאנֶך וַתַּחֲלָף אֶת מַשְׂבָּרְתִּי עשֶרת מנים:

2. ויקח אברם את שׁרי אַשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיוּ וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רְכָשׁוּ וְאֶת הַנָּפָּשׁ אֲשֶׁר עשוּ בְּחָרָן וַיַּצְאוּ לְלֶכֶּת אַרְצָה בְּנַעַן וַיָּבְאוּ אַרְצָה בראשית יב ה בנען:

הגהות הב"ח

(A) גמ' תרי אלפי ופרטי: (ב) רש"י ד"ה וסימנך שלא תחליף הי: (ג) ד"ה ה"ג דכי וכו' יפת הוא הגדול. נ"ב עיין בפי בן סורר ומורה בדף ס"ט:

מוסף רש"י

שני אלפים תוהו. תחת שלא ניתנה עדיין תורה בן נ"ב שנה חיכה חלפים דכשנשלמו הנפש אשר עשו בחרן, ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא בחרן, ואמרינן גמירי דההוא שעתא הוה אניר סנר כי"ב שנין (סנהדרין צו.). ושני אשר עשו בחרן עד אלפים שנות המשיח, ארבעים ושמנה שנה עד שנולד ינחק וששים שנה משנולד ינחק ושטים שנים ונטמות ילחק עד שנולד יעקב הרי ק"ח, וק"ל שהיו ליעקב כשבא למולרים הרי רל"ח, לפצח נתנמים ההי יכל הל ורד"ו שעמדו במלרים הרי ממ"ח, ומשילאו ממלרים עד שנבנה בית ראשון עד שנבנה בית ראשון מאות שנה לנאת בני ישראל מארן מלרים וגו' הרי תתקכ"ח, ות"י שעמד בית ראשון, כדמוכחי קראי על פי חשבון שנות המלכים, וע' שנה דגלות בבל, ות"כ שעמד בית שני, הרי תת"ק, ותתקכ"ח הרי אלפים פחות קע"ב, יהע"ב הודם השלמת ד' אותן קע"ב נשלמו שני אלפים תורה. ואיידי דאמר שני אלפים תוהו קאמר שני אלפים תורה, ולא שתכלה תורה אחר שני אלפים, ממת שני מגפיס, (שם). ושני אלפים המשיח. שלחחר שני אלפים תורה הוה דינו ויבטל השיעבוד מישראל שם). בעונותינו שרבו. שעדיין מעוכב לבא (שם

למנין יונים יש לו לתנא ל״ה פרט על כללו למנין שני חורבן: לחומריה. קשר כלומר סכום חשבונו ימלא כהוגן שהרי מנין הסופר מתחיל ש"פ שנים קודם החורבן כדתניא לעיל דיון נטלו מלכות לסוף ל"ד לבנין הבית הוסף עליהם שש שנים שאין מונין להן הרי תחלת מניינם לסוף מ' לבניינו דהיינו ש"פ קודם חורבן נמצא כשהתחיל תנא למנות לחורבן ומנה כבר כ' שנה נשלם כלל הסופר להיות ד' מאות וכשהיה לסופר אחת פרט היי ליה לתנא כ' ואחת כשהיה לסופר עשר שנים פרט היה לו לתנא ל' כשהגיע הסופר לת"ק ואחת יש לו לתנא קכ"א דהוי פרטי כ״א. וה״ה דמצי למיתני נבלר מנייהו תמנן ואידי ואידי חד חושבנא ודרך קלרה נקט למלחיה: **ואי טעי ספרא**. בפרטא דידיה נשייליה לתנא כמה פרטא דיליה ונבלר מינייהו עשרין וטעמא כדפרישית ואם יהיו לו לתנא מאתים ול' יהיו לו לסופר שש מאות ועשר ואם יש לתנא מאמים ועשר יהיו לו לסופר חמש מאות וחשעים. וה"ה דמני למיחני ניטפי עלייהו תמנן אלא משום דרך קצרה נקט ועוד דבעי לאוקומי בצירותא אספרא וחוספתא אתנא משום סימנא דספרא בצירא ותנא חוספאה: וסימנך. שלא ני חחתלף הי מבצר והי מטפי: ספרא בלירא. מדקדק בחיבות וכותבן במסורה בחסרון אותיות: סנא סוספהא. חני תוספתא: ששה אלפים שנים. נגזר על העולם להתקיים כמנין ימי השבוע וביום השביעי שבת ובשבעת אלפים נוח לעולם: שני אלפים. ראשונים נגזר עליו להיות תוהו בלא תורה: ושני אלפים סורה. בלא ימות המשיח: ושני אלפים ימום המשיח ובעונוסינו שרבו ילאו. משני אלפים אחרונים מה שילאו ומשיח לא בא: אי נימא ממתן סורה ועד עכשיו. עד גמר ארבעת אלפים לבריאת עולם כדקאמרת ליכא ב' אלפים: דכי מעיינת נהו. בשני קמאי דתוהו קודם מתן תורה תרי אלפים ופרטי מאלף שלישי תמ״ח שנים משכחת בהו: הכי גרסינן ד**כי מעיינת בהו** כשני דקודם מקן חורה כו' ולא גרסינן ועוד דכי מעיינה כו'. ופירושם כדפרישית. לא וחשוב שנות דור ודור שחי כל אחד חודם שנולד בנו דשנים שאחרי כן אתה נותן לבן ותמלא מאדם עד שנולד נח תתרנ"ו שנים ונח חי תק"ב שנים קודם שנולד שם דכתיב (בראשים ה) ויהי נח בן חמש מאות שנה וגו׳ כשנולד בנו הראשון היה בן ת"ק שנים (ג) ויפת הוא הגדול מחם שנה וחם גדול משם שנה הרי מק"ב שנים לנח כשנולד שם כדכתיב (שם יא) ש[שם] בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ואם שם לת"ק שנים דנח אתייליד כי מטו שנתים אחר המבול הוה ליה בר ק"ב דהא כתיב (שם ז) ונח בן שש מאום שנה והמבול היה חשוב תק"ב דנח ומאה דשם עד ארפכשד והוסף על נ"ו של פרט הרי תרנ"ח וארפכשד הוליד את שלח בל"ה הרי תרל"ג ומשלח עד עבר ל' הרי תשכ"ג ומעבר עד פלג ל"ד הרי תשנ"ז ומפלג עד רעו ל' הרי תשפ"ז ומרעו לשרוג ל"ב הרי תמי"ט ומשרוג לנחור ל' הרי תתמ"ט ומנחור לתרח כ"ט הרי תמע"ח ומתרח לאברהם ע' הרי תחקמ"ח על אלף ומאברהם עד יצחק ק' הרי אלפים ומ"ח ומיצחק עד מתן חורה ח' שנים כיצד ס' עד שנולד יעקב וברדתו למצרים כתיב [שם 10] ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה הרי ק"צ משנולד יצחק וישראל היו במצרים רד"ו הרי ד' מאות ומ"ח שנים על אלפים לבריאת עולם נמצא ממתן תורה עד ד' אלפים לבריאתו של עולם אלף וחמש מאות וחמשים ושתים: אלא מן ואת הנפש וגו'. ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא: **וגמירי דההיא שעסא הוה אברהם בר נ"ב.** הוסיפם על אלף ותתקמ"ח שהיו בידך כשנולד אברהם הרי אלפים מוהו: דכמה בלירן. לך השתא דתורהף דתני תנא: סמ"ח שנים. היו בלירן לך: כי מעיינם מואם הנפש אשר עשו עד מתן חורה. הכי הוו הוסף אותן על מנין מתן תורה ונמצא אלפים מכוונין מואת הנפש אשר עשו וגו' עד גמר ד' אלפים לבריאת עולם והוא קע"ב שנים לאחר חורבן כילד הרי מנית עד יליאת מלרים חמ"ח על עודף אלפים וכתיב (מ"א ו) ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה ללאת בני ישראל עד ויבן שלמה את הבית הרי תתקכ"ח על אלפים כשנבנה הבית וימי בית ראשון ד' מאות ועשר הרי שלשה אלפים ושל"ח שנים וגלות בבל ע' שנים הרי ח"ח וימי בית שני ח"ך הרי תחכ"ח נמלא קע"ב חסרין מד' אלפים והכי חני בסדר עולם: אי טעי סנא. דתני ובעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו ורוצה למנות כמה יצאו מימות המשיח וטועה בשנה או בשתים או יותר דלא ידע פרטי על כלל המאות כמה הוו דאין אדם טועה במאות לפיכך לא הוצרך רב פפא לתת סימן בטעותא דכללי: לישייליה לספרא. המונה למלכות יון כמה פרטי הוא כותב על כללא דידיה: ונעפיה. תנא בפרטא דידיה על פרטא דספרא: מ"ח שנה. שהרי מנין התנא מתחיל לאחר קע"ב שנים לחורבן הבית ששלמו שני אלפים תורה ומנין הסופר מתחיל ש"פ שנים קודם חורבן הבית הרי מנין הסופר קודם לתנא תקנ"ב שנים וכשמונה התנא ארבעים ושמונה שנה נשלמו כללו של סופר לשש מאות והתחיל פרטו מכאן ואילך כשהיה לו שנה פרט היו לו לחנא מ"ט כשהיו י׳ שנים פרט היו לו לחנא נ"ח. וה"ה דמצי למימר וגבציר מינייהו נ׳ ושנים שנה שהי׳ לו לסופר קודם שהתחיל תנא למנות אלא משום דאנה סימנא מ״ח עיר ועוד דבעי לאוקומי בצירותא אספרא משום סימנא דספרא בצירא חנא חוספאה: 🔊 **חנא חוספאה**. קורא מקרא שלם בתוספת אותיות. לישנא אחרינא קרי תוספאה וזה נראה עיקר דלענין קריאה דקרא לא שייך תנא כלל אלא קרא:

פרטיו וסימן תנא תוספאה

ספרא חסריה: תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תהו. פי׳ שני אלפים שנה משנברא העולם עד שבא אברהם אבינו והכניס בני אדם תחת כנפי השכינה כדכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן וגמירי דאברהם אבינו בהכניס בני שניץ הוה. מ״ח שנים מההיא שעתא ופרטן מ״ח עד שהוליד את יצחק בהרי משה לא״א כשהוליד את יצחק נאמר כי גר יהיה זרעך וגו׳ גירות ועבדות ת׳ שנה עד שיצאו ממצרים הרי תמ״ח שנים מההיא שעתא ופרטן מ״ח עד שהוליד את יצחק משר שנים עד שיצאו ממצרים מנין רד״ו ובשנת אלף תקנ״ב למתן תורה שלמי שני אלפים תורה ואח״כ שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו ויצאו מיד שהוליד יצחק את יעקב מאה ול׳ עד שירד יעקב למצרים מאתים ועשר שנים עד שיצאו ממצרים מנין רד״ו ובשנת אלף תקנ״ב למתן תורה שלמי שני אלפים תורה ואח״כ שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו ויצאו מימות המשיח תת"ג שנה עכשיו אם טעה זה התנא פי שאמר ובעונותינו שרבו יצאו מהם כך וכך והוא שמחשב לבריאת עולם ובפרטי שואל לסופר פירוש שמחשב למלכות יון כמה פרטי בידו ואמר לו נ"א מוסיף עליהן מ"ח